

VERSEK

1970–72

LOCS-POCS

Lucsokká enyhülget a tél,
járkálók benne, otthonomban.

Megszoktuk egymást. Hol szelíden,
hol elutasító-gorombán

fogad – én is őt –; harmincnál több
éve, hogy ez kijár nekem

s őneki is. Amíg majd egyszer
elfogy, elfogy a türelem,

és akkor, jaj, ki-ki kirukkol,
mit a másiknak tartogatott, –

és az utcai lámpák fénye
kettémetszi az alkonyatot.

(1970)

MÁRCIUS

A kóró aggkor messze még,
most március még a vidék,

zöldellget – bár kamaszfiús
gyávasággal csak – március,

hol kissé durván, kissé nyersen –
mintha a sok tavaszi versben

olvasta volna –; mert a költők
a sokezernyi évszak-öltöt

addig kínozták, hogy nem is
volna csoda, ha elhiszik:

hogy óh, helyettesíthetik
a természetet! Jaj nekik.

A kóró aggkor messze még,
most március még a vidék,

és most örülni illenék.

(1970)

TAVASZ

Odafönn kinyílik a kék,
folyékonyá hal el a hó lenn.
A hegy megőrült, útra kél—
megzabolázhatatlan Gólem.

Tavaszt játszunk? Rajtam ne múltjék.
Megértve: ezt kell “írni meg”!
Részletekről a rendelés (hm!)
és részemről a kínrímek.

(1970)

VIZSGA

Ma jól vizsgáztam napsütésből –
ragyogtam, mint a jég – – s: tükröztem is!
Bálint-nap elmúlt, szerelemből
vizsgáztatja alattvalóit Ártemis,

S különben is: Nagy Vizsgaszesszió ez:
a túlélőké, a megújhodók
igazságának próbája. Halandók!
kik oly teleken megmaradtatok!

új évszakoknak kell látnunk – előlről.
Míg a sok gyűlő emlék föl nem öröl.

(1970)

HÁLA

Bizony –
az ember első cselekedete:
hogy anyját hasba rúgja:
így jön a világra.

Anyának kell lenni
egy rúgásért hálásnak lenni –
ó, elég bűnhődés amúgy is
ama végső – szintén reflex-szerű –
rúgás,
a kéretlen lét búcsúja.
Addig is önzőn,
tehát emberien,
tehát hálátlanul
járjuk be a bejárhatót,
és egészséges félelemmel
kukucskáljunk át a határon,
majd áttestálván, öntudatlanul,
a rúgások művészetét,
s ha megcselekedve nem is,
de kipróbálva legalább a *közös* önzést
(próbáljuk már, az istenért!) –
hálául, hogy van kibe-mibe rúgni,
hitessük el magunkkal,
hogyan elviselhető az elviselhetetlen.
Hála!

(1970)

KÉSÉS

Öt percet késik a vonat,
öt üres percet kapunk a semmitől.
Kitölthetetlen perceket:
mert elterveztük: utazunk,
mert elterveztük: szeretünk,
mert elterveztük: hogy nem maradunk le
még öt percig sem, semmiről!

Kitöltjük előre az űrt,
amely vár.
Elterveztük, hogy kitöltjük magunkkal,
amíg lehet.
Falánk a késés:
nem ismer lehetetlent:
lehetetlent csak mi ismerünk.
S úgy hívjuk: nemlét.
ÉS AZT IS KITÖLTJÜK MAGUNKKAL!
Öt percet késik a vonat:
ezen múltunk.
Ezen múltunk el

(1970)

MIELŐTT

Mielőtt elmegyek, egy s más akad
intéznivaló. Hiszen még nem is szerettelek.
Nem volt idő, mert szeretkeztünk,
dolgoztunk is, biztattuk egymást,
hogy lesz még idő *azelőtt*.
Lesz idő, óriás szivarból
szennyezhetetlen kékekig
fűjni, ki, föl a smogot,
sivalkodni a születőkkel
s meggyilkolódni az áldozatokkal,
hiszen még nem is szerettelek,
csak sivalkodtam s gyilkolódtam,
tanítottam, hogyan kell szeretni,
hiszen még nem is szerettelek.
Élnem adjatok, mielőtt elmegyek!
Nem szabad pucérul látnom a földet,
ölelés után, mely halált szül.
Hiszen még nem is szerettelek!
“Ne nézz rám, hadd enyhüljek meg, mielőtt
elmegyek és nem leszek többé.”

(XXXIX. zsoltár, 14. v.)

(1970)

JÁTSZHATNÁM

Játszhatnékom van – sose hagytok!
Valami mindig közberohan, expressz gyász vagy gyorsjáratú ünnep.
Ne gyászoltassatok már. Ne ünnepeltessetek már.
Ne lopjátok el azt a kevés
huszonnégy órát, amelyből alig telik
egy napi életre – atyámfiai, tolvajok!
Sose hagytok, ó, ravaszok, így kényszeríttek,
hogy maszlagoljam magam a lehetőségekkel,
hogy reménykedjem – tolvajságtok folytán –,
s tán még hogy bízzam is magamban,
bízzam a *majd*ban – s hogy a múltásban, a sok múltásban
a szépség nem irreverzibilis!

Játszhatnám. Játékaimba, ó,
hagyjatok már egyszer belekomolyodnom!
Hiszen életfogytiglanosok vagyunk mindannyian.

(1970)

HORROR VACUI

Nem én szólok: a horror vacui.
Tárva az úr kéretlen kapui,
hogy beszippantsák sürgős szavaim; –
nekem még dolgom van itt, – valamim –:
mit itthagyni sajnálnék; s aztán – kérdem –:
csak úgy eltűnni nem volna kár értem?

Az ember úgyis sokat tűr el,
míg végül megbékél az ürrel.

(1970)

NAGY ALBERT HALÁLÁRA

Berci bátyám, hát többé nem vitázunk
az operáról, sem Szabó Dezsőről.
Míg engem gyorsacsán az élet,
Téged a porhanyó föld lassacsán megőröl.
Hogy lesz ezután? Mondhatom nyugodtan,
hogy az opera jócskán megkopott –
hallgatsz válaszul. S jaj, ki festi meg
immár az angyalt s Jákobot?
Csönd. Hallgatás. Nekem, ki oly sokat
nem értek, és ezt olyan isteni
nyugalommal értem meg – magyarázd el:
haláloed hogy lehet megérteni?!
Csönd. Hallgatás. Absztrakt, rút némaság!
Vitéink múlttá avasodnak.
Itt hagytaid zúzmaráid szürke zamatát
s üzenetét tengernek, havasoknak.

(1970)

LÁZÁR

(Lásd János evangéliuma, 11. rész)

És jött az Embernek Fia,
És Mártha jött és Mária
s mögöttük egész Bethánia.
Mártha, aki örökké pörlött,
hogy ide hozta ezt az ördög,
ezt, ki isten volna pedig,
és akiért epekedik

Mária húgom, a... hetéra!
holott egy fityinget sem ér a
sok szó, szó, melynek, az igaz,
mestere – még megkövezik,
meglássátok, a fecsegő Názáretit,
mostam róla a mocskos üngöt,
Mária pedig ajkán csüngött,

főztem, mosogattam szorgalmason,
de Öneki mindenre *szava van*.
hogy egy a szükséges dolog –
s persze, nem az, amire én gondolok,
míg húgoस्कám nárdussal kenegeti
(vagyonba kerülhet a Názáreti!),
és hajával törli, törleszkedik – –
ismerem a szokásait!

És jött az Embernek Fia
és Mártha jött és Mária.
Uram, ameddig elkészáltál,
meghala testvérbátyánk, Lázár,
Uram, ha Isten fia vagy:
most bizonyosságot adj!
Föltámad, tudjuk, majd a nagy
napon, harsona hogyha szól:
kelj mind, aki aluszol!
Távoli ez, nem szoroz, se nem oszt –
Uram: add vissza most!

Igaz, már négynapos a test,
szagosodni, oszlani kezd,
de, istenül, mit bánod Te ezt?!

S akkor szemét rájuk veti
és így szól a Názáreti:
– Egyszer föl száll avagy alászáll,
így vagy úgy meghal minden Lázár,
tietek is és a másoké is,
mindhiába a fakadó víz
szemetekben. De távoztassatok
el minden hívságos gondolatot:
Lázár alszik. Lázár halott.
Lázár pihen.
Mért zavarnátok az áldott Semmiben!
mért jönne vissza e világra!
Hogy lenne koldus, beteg, árva,
ki tudván tudja: meg fog halni!
s még egyszer! Nem bűn hát megzavarni?
Isten vagyok: nem gyilkolok és nem
támasztok föl én senkit. Mert a *föltámadás*
egyedül az én büntetésem!

(1970)

MÁSFÉL-KRISZTUS

Dózsa – 500

Egyetek, feleim, fiaim,
engem, a keresztest,
engem, a másfél-Krisztust,
fiaim, feleim, egyetek
királyotokul,
mert igazi királyukat föleszik a népek!

A másikat

kenyér s bor képében,
kenyér s bor képében a Másikat-
engem hús-vér szerint!
Vérem vedeljétek –
nem ócska szőlőlé:
embervér, átömlesztés-képes!
Királyotok, Székely György
átömlesztett vére
italotokul ötszáz éven át!

Benne a hatóanyagok,
melyek félezer esztendeig
állják a halált.
Én, Székely György, kismemes úr,
királytok!
egyetlen király,
ki nem maga zabálta föl alattvalóit.

*

A történelem nagy lakomája,
íze inyünkön ma is.
Háromfertály-Krisztus-Urunk,
reménységünk nemzetközi
egysége!
Vedd zsoltárunk, himnuszunk,
mai
fiakul jövődönk kóstolgotói,
őseink kannibálja!

(1970)

LENIN

Ó, könnyű nekünk, kik meghallgatjuk,
valahányszor akarjuk, az Appassionatát,
könnyű nekünk, kik ellágyulhatunk,
merenghetünk a múltakon,
mert volt, aki jövőnkön merengett,
de úgy, hogy a föld belerengett!
Könnyű nekünk, kik olykor
a kiábrándulás fényűzését is megengedhetjük magunknak –
– higgyétek el: Ő gondolt erre is! –;
könnyű nekünk – jaj, be nehéz nekünk,
ha meggondoljuk, mi mindenre kötelez!
Emberfölötti munkáját míg végbevitte,
tudta: tőlünk elég, ha egyszerűen
emberek maradunk – tőlünk ez sem kevés.
Vallja meg ki-ki: sikerült-e!

Április újhodó kiderülte,
a mindig-tudott, soha-meg-nem-unott,
ragyogja be a fél Földnyi,
történelemből épített
élő mauzóleumot.

(1970)

BÚCSÚ AZ ÖREGSÉGTŐL

Agyó, öregem, ki leszek,
az örökséged elveszett,

fiatalon még s inneten
nem hagyok rád egy jó rímet sem,

agyó, vakond vénség, öregkor,
hiába beszéljük meg ekkor-

s-ekkorra kávéházi zugban,
hogyan találkozunk – annyi út van,

melyen az ember önmagát
elkerülheti; legalább

ennyi legyen, kevéske, nyugta,
ha lába alól már kirúgta

magát a keserves világ, és
joggal meresztgetheti bámész

szemét felnőttek serege –
csámcsogni való csemege:

a mai ifjúság orcátlan, hányaveti, jóra süket:
Isten! –: nem tisztelik saját vénségüket.

(1970)

ÜNNEP

Az ünnep lényege
a hétköznapiakban van.
Csak hétköznapijaimmal,
csak hétköznapijaimmal tudok
ünnepelni –
így szól az ország –,
hétköznapiokból állnak össze ünnepeim,
s ezek az igazi ünnepek.

A kohó, az íróasztal,
a bánya, a rajztábla, az ecset
– és mindenütt és mindenekelőtt:
az ember
így ünnepel, így
ünnepelünk fiatalon,
harminckét évesen,
s mégis mennyi súlyos
esztendővel hátunk mögött!
az ünnep súlya ez –
érezitek?

Vigyétek világgá a hírt:
súlyos ünnepeinkét.
Súlyosak, mert
ünnepi hétköznapijaink
terhével viselősek.

Így kell ünnepelnünk.

(1970)

HÉTKÖZNAPOK

Az ünnep, az ünnep halandó.
Csak a hétköznapi maradandó.
A mívesnap, a meg-megújuló
kín, a keserv, soha-el-nem-múló,
élet-ígéző és halálra vált,
örök életre hoz örök halált,
örök halálra örök életet,
az ég alatt, a rögös föld felett,
folytatódás, folytatás, mind, ami
napról napra megtart, és vallani
késztet – hogy e kényre-kedvre
lét – állítólag – csakis így szilárd.

Az ünnep, az ünnep halandó.
Csak a hétköznapi maradandó.

Szemhatár-tágító hétköznapiok.
A nappalokból jó reményt lopok,
álmot az éjeből, kisdéd halált,
halál-kisdédet, elmúlás fiát,
cipelem végig az életen át,
hol másokért, hol csak magam miatt.

Jönnek a napok, tova is múlnak,
vénül a tegnap, ifjul a holnap,
orgonák virradnak, orgonák hullnak,
májusok jönnek, májusok múlnak,
hajnalok lihegnek, dalok virulnak,

kísértő árnyékok mankóval járnak,
küldöttei hajdan-halálnak,
szemhatár-tágító hétköznapiak,
a nappalokból jó reményt lopok,
álmot az egekből, kisdéd halált,
jövőnek vállalt reménye szállt
vállamra, hordozom, megtartó átkot,
holnapok, tegnapok terhével láttok.

Békét a csönddel, békét ki köt?
Hagyjatok hétköznapijaim között,
művésnapokon benn s odakint
oldani a félszet, győzni a kint,
adjatok erőt a hétköznapiakra
(az ünnepekre talán még futja),
mindig-váratlan halálunk előtt
élnünk erőt és túlélnünk erőt,
lépést tartani – lélek se rebben –
lépést tartani szerelemben,
undorban, bájban, nyomorban, félszeg
napokon legyőzni a félszet,
teremni feledést, amely gyógyít,
hazugságot, amely nem lódít,
teremni, teremni, teremni erőt
hétköznapiakra az ünnep előtt.

(1971)

CIGÁNY DITIRAMBUS

Éj, a mindzsó, ha van, mind jó,
az én feleségem ringyó,
sintér, sógor, kántor, koma,
kefélheti gádzsó, roma.

Szivarvégre leborulva,
az én feleségem kurva,
míg hentereg félig csurdén,
koldulni jár kilenc purdém.

Vayon lelki eleségem,
rűfke lett a feleségem,
van bánatom, nyereségem,
fele haszon, fele szégyen.

Nagy cemende, anyja lánya,
az adott lovat alája,
jár a flostos-lepcses szája,
hogya e' lesz a kabalája.

A valaga erre rányit,
lökni a világba rányit,
hogya nem vitte el a devla
nem vagyok szerencsésebb, la.

Hagyjam rozsdázni a fűrót
egy rongy cafka miatt – tūrót!
Míg van lingyik, ládd-é, dádé,
nem lesz restebb, mint apádé.

1972. VI. 25.

ISTENFIÓK

... s egyben-másban
Istenhez is hasonlított.

Hazament s bezárkózott. Evett.
És nem zavarta senki, senki.
Evett, és elgondolkozott: – Biz ám,
nem rossz dolog istennek lenni:

senki se lát, hahogya nem akarod,
s kit látni akarsz, teremted magad.
Így jöve létre ez a csudaszép,
e csudaronda földi kirakat

– kirakóvásár? –; nyugodt, mert örök
zűrzavar, mely számunkra: nagyvilág,
honnán többé nem nyílnak már utak
új Kolumbuszoknak új Indiák

felé – mert hazament és bezárkózott.
Evett. És nem akart már látni senkit.
Mert megesik, hogy az istenfiaik
a világ fordítottját megteremtik.

(1972)

BOLTOZATOK

Eszetlen létünk alkonya:
kezdetben volt a koponya
varratos boltja, őserő
őrződik benne: agyvelő –
mint mennyboltban a Föld.
A Föld – az örökölt
hon: mennyen belüli
boltozatuk – kihagy
a szív, rásejtve, mi leszen,
ha áttörünk ezen
a bolton – mert úgy kerüli
az ember a kérdést: ki vagy?!

(Vagyok, aki – vagy csak: *ami?*)
Hát szabad széjjelvallani?
“Ez egy beszéd?” –:
ordítani szét?
Hisz nem gomoly-
felhő –: komoly
dolog a *szó*, a *vallja-hit* –
mért sérteni sokvalakit?

Élünk boltozat alatt.
A boltozat
nemcsak boltosodik:
tartalmaz is:
mennybolt a Földet,
koponya agyat stb.
S e földi
mértéken túl: tán még az Úrnak
se mindegy, hogy milyen idom
az N-i dóm,
hol a földiek elcsitulnak. –

Nos semmi. Ősz csak. Ámulás,
színek, hogy szinte már ne láss;
éjjel: lombhullatók
imádkozó karja a holdra.
És az égbolt most oly csodás,
mintha Kenzo Tange tervezte volna.

(1972)

SZKIZOFRÉN EURÓPA **Ujjgyakorlatok**

1

DOBORJÁN

szeretnél találkozni Liszttel –
kívül a tisztelt század tvisztel – –

fia vagy – tiszteld mint atyádat
élsz alakítsz – fiad a század

te megtartója – ő eltartód
lusta vagy –: kezeddél hat alkot

ne keresd itt az istenit –
méltatlanért is istenít

a kor ha egyszer rászokott
(te is kokott ő is kokott) –

szeretnél találkozni még itt?
újat még nem és már a régít

se lelnéd – csak a század tvisztel
minek is találkozni Liszttel

2

MÜNCHEN

Germán combok. Szőke pihések.
Fölöttük nem is vénuszdomb, de hegy.
Kapaszkodj föl reája, vándor –:
árja, nem árja, egyre megy.

Az ékszerész kirakatában
öröklét: “Vegyen aranyat!” –
Világos sör meg barna. Ennyi,
mit germán csöcsű anya ad.

Germán szem. Réveteg vigyor.
Reád néz. – Ei, Sie sind ein Fremder! –
Legyint, s elsöprő mozdulattal
téged félre és új sört rendel.

Schwabing. Még kilenc óra sincs.
A Frauenkirche hagyma-tornyát
nézed. – Ei, die Fremden seid ihr! –
Szunnyadnak pokoli tivornyák.

Az U-Bahn-állomás felől
néha valaki elsiet.
Itt künn olyan fegyelmezettek.
S történelemelőttiek.

3

KICSI SELLŐ

Fölcüccsent gömbölyű kőre
– kecses, patinás kicsi bronz.
Mereng a kikötőre –
álmot, gyereket idevonz.

Bennebb fák, buja bokrok –
513-as sír, Assistens Kirkegård.
Hol öröklétbe botlott,
ki több, mint apja volt.

Nekünk is. És kislánya vigyáz,
örködik apja megannyi fián.
Nem illik ide gyász.
Nyugodj, Hans Christian.

4

TORZKÉP

Ajka henna,
haja búza,
búzavirág a szeme;

ha nem lenne
enyhe bűze,
talán tárgyat képzene
imádatra –
immár gyatra
rája, és igaz az is,
nem a lőre
szól belőle,
annál rosszabb: a hasis.

5

SZÜLETÉS NAPRA

Az utolsó németnek: M. E. úrvezető- és matematikusnak

Itt látható és hallható
Salzkammergut. Hallstatt. A tó.

A Grüner Baum-szálló. Kivont
fenyegetésként fönn a “csont-

ház” – lábszárak és karok
és a koponyákon marok

életül (és nyilván papi
áldással): pingált-kék babérlapi.

Hadd kapják meg a holtak is!
Legyen nekik könnyű a giccs.

6

HAMBURG, SANKT PAULI

No, hát itt még a vesztett
béke miatt morog
(vagy csak a pénzért reszket?)
a kirakat; keresztet
(oly hasonló korok
fa- és vas- és horog-
keresztjeit) kínálja –
ha kinek kidobott
márkáját szíve tája
nem fájja; – utcával odébb
nyüzsög az ifjúnép,

ahol örök
pasztőrözött
köménylevest
piaci múzsák csecse ont.
Áhítatod levesd,
fordulj meg egyenest,
hagyd e vénuszdombnyi Helikont.
(Hányinger: múzsa rúzsa.
Alatta vágóhídi marha húsa.)

7

MAUTHAUSEN

IHR, DIE EINTRETENDEN, LEGT
JEDE HOFFNUNG NIEDER

Nicht weit von Linz, 170 km von Wien entfernt,
ragt inmitten einer märchenhaft schönen Landschaft
ein festungsartiger Bau empor.

(Útikalauz)

A táj mesés, valóban.
Ha épp nem ácsorog
napon-fagyon s a hóban

az ember, elkopott
facipőben, fődetlen
fővel, s ha nem korog

gyomra, s a csont-bőr testen
nem pusztán szita zsávoly,
vagy a mélységbe-estén

tüstént föl nem világol
ama fény, az örök,
míg lépcsők magasából

– Prachtvoll, nicht war? – röhög
az SS; szép, valóban
a vidék, szerfölött,

ha ideleln, a tóban
éppen nem fuldokol
– csirke az úszatóban –

pár “Untermensch” fogoly;
a többi – háton ötven
kiló gránit – lohol

lépcsőn föl, s rájadöbben,
hogy itt csak lefelé
van út – és egyre többen

járják; – választhat-é
üdvöt, másat, csapatjuk,
az élőholtaké?

A látványt kószolgatjuk –
csodás a táj, mesés.
Nap nem perzsel; aranyjuk

fák szórják; hóesés,
fagy, zápor nem diderget.
Csak az emlékezés.

Lidérces képe kerget.
Téren-időn üzen.
“A holtak énekelnek.”

Hallik még, Mauthausen.

8
A BIRTOK

betyárok Bismarck birtokán
képzelt tűzön képzelt tokány

képzelt bográcsban talmi a
romantika mert halnia

kell a szálerdő elnyúlik
– kérkednek – majdnem Berlinig

kicentizett tenyésztő-világ
világjáró haramiák

kényelmére a közeli
forrásból nehéz moseli

odább benzin olajok a
kávésör szóda tej Coca

csurgói s nem messze a vas-
kancellár sírjától lovas-

iskola (innen hozza Hans
a trágját) utas átrohansz

haramia Bismarck birtokán
aszfalt-gyöpön kőszéntokány-

kátránypüré-orlonsaláta-
ebéd után s ha ki se látta

DDT-t köpsz s a fübe le-
heversz s akárcsak Hübele

szaktárs e szkizofrén világot
imbolygó délibábnak látod

melyet – hogy meghülyülsz bele –
valamely vak, fejedre rántott

Hamburg-Aumühle, 1972. szept. 24.